

ВИВЧЕННЯ ПИТАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ДОВКІЛЛЯ ЯК СКЛАДОВОЇ ПІДГОТОВКИ АГРАРІЯ

Семенов Артем, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти агробіотехнологічного факультету, Одеський державний аграрний університет, м. Одеса, Україна

Науковий керівник: Мартинова Олена, к.т.н., доцент кафедри інформаційних технологій, Одеський державний аграрний університет, м. Одеса, Україна

Актуальність. В епоху глобальних екологічних трансформацій та зростаючої суспільної свідомості щодо необхідності сталого розвитку, аграрний сектор України опиняється на передовій важливих змін. Майбутнє сільського господарства безпосередньо залежить від здатності нинішніх та майбутніх фахівців до глибокого розуміння екологічних процесів, усвідомлення власної відповідальності за збереження природних ресурсів та впровадження інноваційних, екологічно обґрунтованих методів господарювання. Сталий розвиток аграрної сфери є не просто етичним імперативом, а й ключовою умовою забезпечення національної продовольчої безпеки та довгострокової екологічної стабільності держави [1, с. 12]. Поняття екологічної відповідальності є значно ширшим, ніж просте знання природоохоронного законодавства [2]. Воно охоплює глибоке системне розуміння взаємозв'язків між аграрними практиками та екосистемами, здатність прогнозувати та оцінювати потенційні екологічні ризики, а головне – стійку внутрішню мотивацію до застосування таких методів ведення господарства, які мінімізують негативний вплив на довкілля, зберігається біорізноманіття, природні ресурси відновлюються [3].

Мета: проаналізувати формування екологічної відповідальності у майбутніх аграріїв, яка перестає бути другорядним завданням і набуває статусу однієї з ключових професійних компетенцій. Розглянути основні аспекти екологічної відповідальності як наріжного каменю підготовки прогресивного аграрія.

Матеріали і методи. Процес формування екологічної свідомості є багатовимірним і включає не лише когнітивний аспект (знання про екологічні проблеми та принципи сталого розвитку), але й емоційно-ціннісний (розвиток екологічної етики та відповідального ставлення до природи) та поведінковий (готовність та вміння застосовувати екологічно безпечні практики у професійній діяльності) [4, с. 30].

Оцінка сучасного стану екологічної підготовки майбутніх аграріїв в Україні, проведена Степановим В.А. [5, с. 55], виявляє наявність певних позитивних тенденцій, зокрема включення екологічних дисциплін до

навчальних планів. Однак, як справедливо підкреслюється у дослідженні, існують значні можливості для якісного покращення цього процесу. Однією з ключових проблем залишається недостатня інтеграція екологічних знань у профільні аграрні дисципліни. Екологія часто викладається як окремий, ізольований блок інформації, що не дозволяє студентам повною мірою усвідомити її безпосередній зв'язок з майбутньою професійною діяльністю. Крім того, спостерігається певний дисбаланс між теоретичною та практичною підготовкою, недостатня кількість можливостей для студентів набути практичних навичок застосування екологічно сталих технологій на реальних аграрних підприємствах, які відповідають сучасним міжнародним стандартам екологічного управління [3].

Основний виклад матеріалу. Для подолання вищеперелічених викликів та забезпечення якісної підготовки екологічно відповідальних аграріїв необхідно впроваджувати цілий комплекс взаємопов'язаних заходів. Одним з ключових напрямків є поглиблення міждисциплінарної інтеграції екологічних знань, коли принципи сталого розвитку та екологічної безпеки стають невід'ємною частиною змісту кожної фахової дисципліни – від агрономії та зоотехнії до інженерії та економіки сільського господарства [4, с. 78]. Паралельно з цим, необхідно суттєво активізувати практично-орієнтоване навчання, надаючи студентам можливості для проведення лабораторних досліджень, участі у навчальних практиках на передових екологічно сертифікованих господарствах, розв'язання реальних виробничих ситуацій, пов'язаних з екологічними ризиками та можливостями їх мінімізації [1, с. 105].

Важливу роль у формуванні екологічної культури майбутніх аграріїв відіграє впровадження інноваційних інтерактивних методів навчання [5, с. 96]. Застосування проблемних лекцій, семінарів-дискусій, ділових ігор, проектної діяльності, тренінгів дозволяє студентам не лише пасивно засвоювати інформацію, а й активно включатися в процес навчання, розвивати критичне мислення, аналітичні здібності та вміння приймати обґрунтовані екологічно відповідальні рішення. Залучення студентів до науково-дослідної роботи екологічного спрямування є ще одним ефективним інструментом формування їхньої екологічної компетентності та розвитку інноваційного потенціалу у сфері сталого сільського господарства.

Не менш важливе значення має створення сприятливих умов для позааудиторної екологічної діяльності студентів [4, с. 112]. Підтримка студентських екологічних клубів, організація екологічних акцій, волонтерських програм, екологічних екскурсій на природоохоронні території та екологічно відповідальні підприємства сприяють формуванню екологічної свідомості, активної громадянської позиції та практичного залучення до вирішення екологічних проблем. Активізація співпраці

аграрних навчальних закладів з провідними екологічними громадськими організаціями та екологічно відповідальними аграрними підприємствами дозволяє забезпечити обмін досвідом, залучити практиків до навчального процесу та ознайомити студентів з кращими світовими практиками сталого розвитку [3].

Нарешті, ключовим елементом успішної підготовки екологічно відповідальних аграріїв є систематичне підвищення кваліфікації викладачів аграрних дисциплін з питань сталого розвитку, ознайомлення їх з новітніми екологічно безпечними технологіями та сучасними методиками навчання [5]. Активне використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, створення якісних мультимедійних навчальних матеріалів, розробка онлайн-курсів та віртуальних навчальних середовищ також сприятимуть підвищенню ефективності екологічної освіти.

Таким чином, формування екологічної відповідальності у майбутніх аграріїв є складним, багатогранним та безперервним процесом, що вимагає системного підходу та консолідованих зусиль усіх зацікавлених сторін. Інтеграція екологічних знань, активне практичне навчання, впровадження інноваційних педагогічних методів, залучення до науково-дослідної та позааудиторної діяльності, а також тісна співпраця з екологічною спільнотою та бізнесом дозволять підготувати висококваліфікованих, конкурентоздатних фахівців, здатних забезпечити сталий розвиток аграрного сектору України в умовах сучасних екологічних викликів та сприяти збереженню її унікального природного надбання.

Висновки. Формування екологічної відповідальності у майбутніх аграріїв є складним, багатогранним та безперервним процесом, що вимагає системного підходу та консолідованих зусиль усіх зацікавлених сторін. Інтеграція екологічних знань, активне практичне навчання, впровадження інноваційних педагогічних методів, залучення до науково-дослідної та позааудиторної діяльності, а також тісна співпраця з екологічною спільнотою та бізнесом дозволять підготувати висококваліфікованих, конкурентоздатних фахівців, здатних забезпечити сталий розвиток аграрного сектору України в умовах сучасних екологічних викликів та сприяти збереженню її унікального природного надбання.

Список використаних джерел та літератури

1. Іваненко П. П. Екологічні основи сталого сільського господарства / П. П. Іваненко. Київ : Аграрна освіта, 2020. 248 с.
2. Законодавство України про охорону навколишнього природного середовища. – Останнє оновлення: 2024. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 10.05.2025)

3. Міжнародні стандарти екологічного управління в сільському господарстві. Програма ООН з навколишнього середовища, 2023. 112 с.
4. Петренко С. В. Формування екологічної свідомості майбутніх фахівців аграрної галузі / С. В. Петренко, О. М. Сидоренко. Харків : Еко-інформ, 2022. 196 с.
5. Степанов В. А. Інноваційні підходи до екологічної освіти в аграрних ВНЗ / В. А. Степанов. Львів : Зелена хвиля, 2021. 174 с.